

De Wonderbaarlijke
Tovenaar van Oz
Lyman Frank Baum

Voorwoord

Meer dan honderd jaar geleden, in 1900, verscheen in Amerika een boek dat de kinderliteratuur voorgoed zou veranderen: *The Wonderful Wizard of Oz* van L. Frank Baum. Het verhaal van het meisje Dorothy, dat door een cycloon uit Kansas wordt weggeblazen en in een wonderbaarlijk land terechtkomt waar ze samen met een vogelverschrikker zonder hersens, een tinnen houthakker zonder hart en een laffe leeuw op zoek gaat naar huis, moed, wijsheid en liefde, werd meteen een klassieker.

Baum schreef zijn sprookje bewust anders dan de grimmige Europese vertellingen van zijn tijd. Geen straf, geen moraliserende vinger, maar een vrolijk, kleurrijk avontuur vol humor, vriendschap en een beetje ondeugendheid. Hij wilde laten zien dat je in Amerika alles kunt worden wat je droomt, als je maar durft te wensen én de moed hebt om de weg te gaan.

Deze nieuwe Nederlandse vertaling blijft zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst, maar is tegelijk geschreven in een helder, eigentijds Nederlands dat lekker leest voor kinderen van nu én voor wie het boek vroeger verslond en het nu aan een nieuwe generatie wil doorgeven. De wonderbaarlijke wereld van Oz, met zijn gele bakstenenweg, smaragden stad, pratende dieren en vliegende apen, is niets van zijn betovering kwijtgeraakt.

Want wie ooit op die weg heeft gelopen, weet: er is geen plek zoals thuis, maar onderweg ontmoet je de beste vrienden die een mens zich kan wensen.

Veel leesplezier op je eigen reis naar Oz, en vergeet niet: je hebt de kracht om thuis te komen altijd al bij je gedragen.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I De cycloon	5
Hoofdstuk II De raad met de Munchkins	9
Hoofdstuk III Hoe Dorothy de Vogelverschrikker ontmoette	16
Hoofdstuk IV De weg door het bos.....	23
Hoofdstuk V De redding van de Tinnen Houthakker	28
Hoofdstuk VI De laffe Leeuw.....	35
Hoofdstuk VII De reis naar de Grote Oz	41
Hoofdstuk VIII Het dodelijke papaverveld.....	47
Hoofdstuk IX De Koningin van de Veldmuizen	54
Hoofdstuk X De poortwachter van Oz.....	59
Hoofdstuk XI De wonderbaarlijke Smaragdenstad van Oz	66
Hoofdstuk XII De zoektocht naar de Boze Heks	76
Hoofdstuk XIII De redding.....	84
Hoofdstuk XIV De Gevleugelde Apen	88
Hoofdstuk XV De ontdekking van Oz, de Vreselijke	94
Hoofdstuk XVI De toverkracht van de Tovenaar.....	103
Hoofdstuk XVII Hoe de ballon vertrok	108
Hoofdstuk XVIII Thuis!.....	112
Hoofdstuk XIX Het land van de Quadlings	117
Hoofdstuk XX Het porseleinen land.....	121
Hoofdstuk XXI De Leeuw wordt Koning der Dieren	127
Hoofdstuk XXII Het land van de Quadlings en het kasteel van Glinda.....	131
Hoofdstuk XXIII Glinda vervult Dorothy's wens.....	135
Hoofdstuk XXIV Thuis!	140

Hoofdstuk I

De cycloon

Dorothy woonde midden op de grote prairie van Kansas, samen met oom Henry, die boer was, en tante Em, de vrouw van de boer. Hun huisje was klein, want het hout om het te bouwen moest met een wagen over vele kilometers worden aangevoerd. Er waren vier muren, een vloer en een dak – dat was alles – en dat vormde samen één enkele kamer. In die kamer stonden een roestig uitziend fornuis, een kast voor het servies, een tafel, drie of vier stoelen en de bedden. Oom Henry en tante Em hadden een groot bed in de ene hoek, en Dorothy een klein bedje in de andere hoek. Er was geen zolder en geen kelder – alleen een klein gat in de grond, een cycloonkelder genoemd, waar het gezin naartoe kon vluchten als er een van die machtige wervelstormen kwam die elk gebouw op hun pad konden verpletteren. Je kwam er via een valluik midden in de vloer; een ladder leidde naar dat kleine, donkere hol.

Als Dorothy in de deuropening stond en om zich heen keek, zag ze niets dan de eindeloze grijze prairie in alle richtingen. Geen boom en geen huis doorbrak de wijde vlakte die tot aan de hemel reikte. De zon had de omgeploegde aarde tot een grijze massa gebakken, met kleine scheuren erin. Zelfs het gras was niet groen meer; de zon had de toppen van de lange sprietten verschroeid tot dezelfde grauwe kleur die je overal zag. Vroeger was het huis geschilderd, maar de zon had de verf doen bladderen en de regen had hem weggespoeld. Nu was het huis net zo saai en grijs als alles eromheen.

Toen tante Em hier kwam wonen was ze een jonge, knappe vrouw geweest. De zon en de wind hadden haar veranderd. Ze hadden de glans uit haar ogen gehaald en ze somber grijs gemaakt; ze hadden het rood uit haar wangen en lippen gezogen, en ook die waren grijs geworden. Ze was mager en hoekig, en ze glimlachte nooit meer. Toen Dorothy – die wees was – voor het eerst bij haar kwam, schrok tante Em zo van het gelach van het kind dat ze gilde en haar hand op haar hart drukte zodra Dorothy's vrolijke stem tot haar doordrong. Nog steeds keek ze soms met verwondering naar het kleine meisje, alsof ze niet kon begrijpen dat er iets was om om te lachen.

Oom Henry lachte nooit. Hij werkte van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat en wist niet wat vreugde was. Hij was grijs, van zijn lange baard tot zijn ruwe laarzen, en hij keek streng en plechtig. Hij sprak bijna nooit.

Het was Toto die Dorothy aan het lachen maakte en haar behoedde voor hetzelfde grijs worden als haar omgeving. Toto was niet grijs; het was een klein zwart hondje met lang, zijdeachtig haar en kleine zwarte oogjes die vrolijk twinkelden aan weerszijden van zijn grappige kleine neusje. Toto speelde de hele dag, en Dorothy speelde met hem en hield zielsveel van hem.

Maar vandaag speelden ze niet. Oom Henry zat op de stoep en keek bezorgd naar de lucht, die nog grauwer was dan gewoonlijk. Dorothy stond in de deuropening met Toto in haar armen en keek ook naar de lucht. Tante Em waste de afwas.

Vanuit het verre noorden klonk een laag gejammer van de wind. Oom Henry en Dorothy zagen hoe het lange gras in golven boog voor de naderende storm. Uit het zuiden klonk nu een scherp gefluit in de lucht, en toen ze die kant op keken, zagen ze rimpelingen in het gras die ook van die richting kwamen.

Plotseling stond oom Henry op.

„Er komt een cycloon aan, Em!” riep hij naar zijn vrouw. „Ik ga naar het vee kijken!” Toen rende hij naar de schuren waar de koeien en paarden stonden.

Tante Em liet haar werk vallen en snelde naar de deur. Eén blik was genoeg om te zien hoe dichtbij het gevaar al was.

„Vlug, Dorothy!” gilde ze. „Naar de kelder!”

Toto sprong uit Dorothy's armen en kroop onder het bed. Het meisje ging hem achterna. Tante Em, doodsbang, rukte het valluik open en klom de ladder af naar het kleine, donkere hol. Dorothy kreeg Toto eindelijk te pakken en wilde haar tante volgen. Ze was halverwege de kamer toen de wind een enorme kreet slaakte. Het

huis trilde zo hevig dat ze haar evenwicht verloor en hard op de vloer plofte.

Toen gebeurde er iets vreemds. Het huis tolde twee, drie keer rond en steeg langzaam op in de lucht. Dorothy had het gevoel dat ze in een luchtballon zat.

De noordenwind en de zuidenwind ontmoetten elkaar precies waar het huis stond en maakten het tot het middelpunt van de cycloon. In het oog van een cycloon is de lucht meestal stil, maar de enorme druk van de wind aan alle kanten tilde het huis steeds hoger en hoger op, tot het helemaal boven op de wervelstorm zweefde. Daar bleef het hangen en werd kilometers ver meegevoerd, net zo makkelijk als jij een veertje zou kunnen dragen. Het was erg donker en de wind hilde vreselijk om haar heen, maar Dorothy merkte dat ze vrij rustig zweefde. Na de eerste rondtollbewegingen – en één keer toen het huis gevaarlijk scheef helde – voelde het alsof ze zachtjes werd gewiegd, zoals een baby in een wieg.

Toto vond het helemaal niet leuk. Hij rende door de kamer, nu hier, dan daar, en blafte hard. Maar Dorothy zat stil op de vloer en wachtte af wat er zou gebeuren. Eén keer kwam Toto te dicht bij het open valluik en viel erin. Eerst dacht het meisje dat ze hem kwijt was. Maar al snel zag ze één van zijn oortjes boven het gat uitsteken: de sterke luchtdruk hield hem omhoog, zodat hij niet verder kon vallen. Ze kroop naar het gat, greep Toto bij zijn oor en sleepte hem weer de kamer in. Daarna deed ze het valluik dicht, zodat er geen ongelukken meer konden gebeuren.

Uur na uur verstreek. Langzaam werd Dorothy minder bang, maar ze voelde zich eenzaam. De wind loeide zo hard om haar heen dat ze bijna doof werd. Eerst had ze zich afgevraagd of het huis in stukken zou vallen als het weer neerkwam, maar toen er na al die uren nog niets ergs was gebeurd, hield ze op met piekeren. Ze besloot rustig af te wachten en te zien wat de toekomst zou brengen.

Ten slotte kroop ze over de wiebelende vloer naar haar bedje, ging liggen en Toto kwam achter haar aan en ging naast haar liggen. Ondanks het geschud van het huis en het gehuil van de wind vielen Dorothy's ogen al snel dicht. Ze sliep diep en vast in.

Hoofdstuk II

De raad met de Munchkins

Ze werd wakker van een schok, zo plotseling en hevig dat

Dorothy zeker gewond zou zijn geraakt als ze niet op haar zachte bed had gelegen. De klap benam haar even de adem en ze vroeg zich verbijsterd af wat er gebeurd was. Toto drukte zijn koude neusje in haar gezicht en jankte zielig. Dorothy ging rechtop zitten en merkte dat het huis niet meer bewoog. Het was ook niet donker meer; fel zonlicht stroomde door het raam naar binnen en vulde het kleine kamertje met licht. Ze sprong uit bed, met Toto op haar hielen, rende naar de deur en gooide die open.

Het meisje slaakte een kreet van verbazing en keek met grote ogen om zich heen naar de wonderbaarlijke dingen die ze zag.

De cycloon had het huis neerzetten – heel voorzichtig, voor een cycloon – midden in een land van adembenemende schoonheid. Overal lagen prachtige stukken groen gras, omzoomd door statige bomen vol rijpe, sappige vruchten. Prachtige bloemenperken stonden aan alle kanten, en vogels met zeldzaam kleurrijk verenkleed zongen en fladderden in de bomen en struiken. Een eindje verderop kabbelde een beekje, dat sprankelend en ruisend tussen groene oevers stroomde – een geluid dat heerlijk was voor een meisje dat zo lang op de droge, grijze prairie had gewoond.

Terwijl ze vol verwondering naar al dat vreemde moois stond te kijken, zag ze een groepje van de vreemdste mensen op zich af komen dat ze ooit had gezien. Ze waren niet zo groot als de volwassenen waaraan ze gewend was, maar ook weer niet erg klein. Ze waren ongeveer net zo lang als Dorothy zelf, die voor haar leeftijd behoorlijk was gegroeid, hoewel ze er qua uiterlijk vele jaren ouder uitzagen.

Drie waren mannen en één was een vrouw, en ze droegen allemaal heel bijzondere kleren. Ze hadden ronde hoeden op die een voet boven hun hoofd in een punt eindigden, met kleine belletjes langs de rand die lieflijk tinkelden bij elke beweging. De hoeden van de mannen waren blauw; de hoed van de kleine vrouw was wit, en ze droeg een witte jurk die in plooiën van haar schouders hing. Over de jurk waren kleine sterretjes gestrooid die in de zon glinsterden als

diamantjes. De mannen waren helemaal in blauw gekleed, dezelfde kleur als hun hoeden, en ze droegen glimmend gepoetste laarzen met een brede blauwe rand bovenaan. De mannen, dacht Dorothy, waren ongeveer zo oud als oom Henry, want twee van hen hadden een baard. Maar de kleine vrouw was ongetwijfeld veel ouder: haar gezicht zat vol rimpels, haar haar was bijna wit en ze liep een beetje stijf.

Toen deze mensen dicht bij het huis kwamen waar Dorothy in de deuropening stond, bleven ze staan en fluisterden zenuwachtig met elkaar, alsof ze bang waren nog dichterbij te komen. Maar de kleine oude vrouw liep recht op Dorothy af, maakte een diepe buiging en zei met een lieve stem:

“Welkom, edele Tovenares, in het land van de Munchkins. Wij zijn u oneindig dankbaar dat u de Boze Heks van het Oosten hebt gedood en ons volk uit slavernij hebt bevrijd.”

Dorothy luisterde vol verbazing. Wat bedoelde die kleine vrouw toch door haar een tovenares te noemen en te zeggen dat zij de Boze Heks van het Oosten had gedood? Dorothy was een onschuldige, lief meisje dat door een cycloon honderden kilometers van huis was weggevoerd; ze had nog nooit iets of iemand gedood.

Maar de oude vrouw verwachtte duidelijk een antwoord, dus zei Dorothy aarzelend: “Dat is heel vriendelijk van u, maar er moet een vergissing in het spel zijn. Ik heb niets gedood.”

“Toch wel,” lachte de kleine vrouw, “uw huis in elk geval. En dat komt op hetzelfde neer. Kijk maar!” Ze wees naar de hoek van het huis. “Daar steken haar twee voeten nog onder vandaan, onder een blok hout.”

Dorothy keek en slaakte een gil van schrik. Inderdaad, precies onder de hoek van de grote balk waarop het huis rustte, staken twee voeten uit – in zilveren schoenen met puntige neuzen.

“O jee, o jee!” riep Dorothy, terwijl ze haar handen in wanhoop in elkaar wong. “Het huis is op haar gevallen! Wat moeten we nu doen?”

“Er is niets aan te doen,” zei de kleine vrouw kalm.

“Maar wie wás ze dan?” vroeg Dorothy.

“De Boze Heks van het Oosten, zoals ik al zei,” antwoordde de vrouw. “Zij hield de Munchkins al jarenlang in slavernij en liet hen dag en nacht voor haar werken. Nu zijn ze allemaal vrij en dankbaar voor wat u hebt gedaan.”

“Wie zijn de Munchkins?” vroeg Dorothy.

“Dat zijn de mensen die in dit oostelijke land woonden waar de Boze Heks heerste.”

“Bent u zelf een Munchkin?” vroeg Dorothy.

“Nee, maar ik ben hun vriendin, hoewel ik in het land van het Noorden woon. Zodra ze zagen dat de Heks van het Oosten dood was, stuurden de Munchkins een snelle boodschapper naar mij toe en ben ik meteen gekomen. Ik ben de Heks van het Noorden.”

“O!” riep Dorothy uit. “Bent u een echte heks?”

“Ja, zeker,” antwoordde de kleine vrouw. “Maar ik ben een góede heks en de mensen houden van mij. Ik ben lang niet zo machtig als de Boze Heks die hier regeerde, anders had ik het volk zelf wel bevrijd.”

“Maar ik dacht dat alle heksen slecht waren,” zei het meisje, dat een beetje bang werd nu ze oog in oog stond met een echte heks.

“O nee, dat is een grote vergissing. In het hele Land van Oz zijn maar vier heksen: twee goede (die van het Noorden en die van het Zuiden) en twee slechte (die van het Oosten en die van het Westen). Dat weet ik zeker, want ik ben er zelf een van en ik kan me niet vergissen. Nu u er een hebt gedood, is er nog maar één Boze Heks over: die van het Westen.”

“Maar,” zei Dorothy na even nadenken, “tante Em heeft altijd verteld dat alle heksen allang dood waren – jaren en jaren geleden.”

“Wie is tante Em?” vroeg de oude vrouw.

“Mijn tante die in Kansas woont, waar ik vandaan kom.”

De Heks van het Noorden dacht een poosje na, met gebogen hoofd en haar ogen op de grond gericht. Toen keek ze op en zei: “Ik weet niet waar Kansas ligt; ik heb nog nooit van dat land gehoord. Maar zeg eens, is het een beschaafd land?”

“Ja, natuurlijk,” antwoordde Dorothy.

“Dan snap ik het. In beschaafde landen bestaan geen heksen, tovenaars of tovenaressen meer. Maar het Land van Oz is nooit beschaafd geweest; wij zijn afgesloten van de rest van de wereld. Daarom hebben wij hier nog heksen en tovenaars.”

“Wie zijn dan de tovenaars?” vroeg Dorothy.

“Oz zelf is de Grote Toveraar,” fluisterde de Heks. “Hij is machtiger dan wij allemaal samen. Hij woont in de Smaragdenstad.” Dorothy wilde nog een vraag stellen, maar precies op dat moment slaakten de Munchkins, die stil hadden staan kijken, een luide kreet en wezen naar de hoek van het huis waar de dode Heks had gelegen.

“Wat is er?” vroeg de oude vrouw. Ze keek en begon te lachen. De voeten van de dode Heks waren helemaal verdwenen; er lagen alleen nog de zilveren schoenen.

“Ze was zo oud,” legde de Heks van het Noorden uit, “dat ze in de zon meteen verdorde. Dat is het einde van haar. Maar de zilveren schoenen zijn nu van jou, kind. Trek ze maar aan.” Ze bukte zich, pakte de schoenen op, schudde het stof eruit en gaf ze aan Dorothy.

“De Heks van het Oosten was erg trots op die zilveren schoenen,” zei een van de Munchkins. “Er zit een bijzondere betovering aan vast, maar wij hebben nooit geweten welke.”

Dorothy bracht de schoenen naar binnen en zette ze op tafel. Daarna kwam ze weer naar buiten en zei tegen de Munchkins: “Ik wil heel graag terug naar mijn oom en tante, want ze zullen zich vreselijk ongerust maken. Kunnen jullie me helpen de weg te vinden?”

De Munchkins en de Heks keken elkaar aan, toen naar Dorothy, en schudden hun hoofd.

“In het oosten, niet ver hier vandaan,” zei er een, “ligt een grote woestijn. Niemand kan die levend oversteken.”

“Hetzelfde in het zuiden,” zei een ander. “Ik ben er geweest en ik heb het gezien. Het zuiden is het land van de Quadlings.”

“In het westen is het net zo,” zei de derde. “Daar wonen de Winkies, en dat land wordt geregeerd door de Boze Heks van het Westen. Als je haar gebied binnengaat, maakt ze je tot haar slaaf.”

“Het noorden is mijn thuis,” zei de oude vrouw, “en ook aan de rand daarvan ligt dezelfde grote woestijn die het hele Land van Oz omringt. Het spijt me, lieve kind, maar je zult bij ons moeten blijven.”

Dorothy begon te huilen, want ze voelde zich eenzaam tussen al die vreemde mensen. Haar tranen leken de goedhartige Munchkins verdriet te doen; ze haalden meteen hun zakdoeken tevoorschijn en begonnen mee te huilen. De kleine oude vrouw zette haar muts af, balanceerde de punt op haar neus en telde plechtig: “Eén, twee, drie.” Meteen veranderde de muts in een lei, waarop met grote witte letters stond geschreven:

LAAT DOROTHY NAAR DE SMARAGDENSTAD GAAN

De oude vrouw nam de lei van haar neus, las de woorden en vroeg: “Heet jij Dorothy, lieve kind?”

“Ja,” antwoordde het meisje, terwijl ze haar tranen droogde.